

Uchwała Komisji Habilitacyjnej
z dnia 13 czerwca 2025 r.
powołanej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora
habilitowanego
w dziedzinie nauki społeczne w dyscyplinie prawo kanoniczne,
wszczętym na wniosek Pana dra Michała Pawła Poniatowskiego

§ 1

Komisja habilitacyjna, powołana uchwałą nr 3/03/2025 Rady Dyscypliny Naukowej Instytutu Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie z dnia 04.03.2024 r., działając na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85; tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1571, poz. 1871, poz. 1897) oraz § 3 ust. 1 pkt 3 Statutu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie dnia 27 czerwca 2019 roku w związku z § 2 i § 10 ust. 1 Uchwały nr 200/2019 Senatu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 23 października 2019 r. w sprawie sposobu postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, po zapoznaniu się z recenzjami i dokumentacją wniosku, stwierdza, że aktywność naukowa oraz osiągnięcia naukowe stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawa kanonicznego i wyraża pozytywną opinię w sprawie nadania p. dr. Michałowi Pawłowi Poniatowskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie prawo kanoniczne, uznając spełnienie przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 wskazanej ustawy. Uchwałę podjęto w jawnym głosowaniu (7 głosów „za nadaniem stopnia”; 0 głosów „przeciwnych”; 0 głosów „wstrzymujących się”).

§ 2

Komisja, wzięła pod uwagę przedstawione główne osiągnięcia naukowe: *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ss. 317. [ISBN 978-83-8281-517-7, 978-83-8281-518-4 (ebook)], a także pozostały dorobek naukowy w postaci: 20 rozdziałów w monografiach naukowych (w tym 4 w języku angielskim), 17 artykułów w czasopismach naukowych (4 w języku angielskim), 2 zbiory przepisów, jedną recenzję monografii, jedną ekspertyzę, 8 sprawozdań z wydarzeń naukowych oraz jedną współredagowaną monografię naukową; 35 wystąpień na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych (8 w j. angielskim), członkostwo w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych, w zespołach badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, staży i pobytów naukowych (w tym zagranicznych), dydaktyki. Osiągnięcia te stanowią znaczący wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny prawa kanonicznego.

§ 3

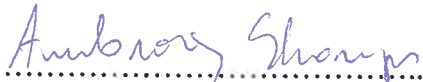
UZASADNIENIE

Załącznik nr 1 do niniejszej uchwały zawierający uzasadnienie stanowi jej integralną część.

§ 4

Na niniejszą uchwałę nie przysługuje zażalenie. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Podpisy członków komisji

Ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. uczelni
Przewodniczący komisji

P. dr hab. Helena Pietrzak, prof. uczelni
Sekretarz komisji

Ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut
Recenzent

Ks. prof. dr hab. Piotr Stanisław
Recenzent

Ks. dr hab. Robert Józef Kantor
Recenzent

Ks. prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński
Recenzent

Ks. prof. dr hab. Tomasz Gałkowski
Członek komisji

UZASADNIENIE

W dniu 13 czerwca 2025 r. odbyło się posiedzenie Komisji habilitacyjnej. Działając na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85; tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1571, poz. 1871, poz. 1897) Komisja podjęła uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie: prawo kanoniczne p. dr Michałowi Pawłowi Poniатовskiemu.

Posiedzenie rozpoczął Przewodniczący komisji - Ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. uczelni. Po przywitaniu członków Komisji, poprosił recenzentów o przedstawienie swoich recenzji dotyczących dorobku i osiągnięć naukowych, działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej p. dra Michała Pawła Poniатовskiego oraz monografii: *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ss. 317, wskazanej zgodnie z ustawą przez Habilitanta, jako główne osiągnięcie naukowe po uzyskaniu stopnia doktora.

Sekretarz komisji sprawdziła obecność członków Komisji oraz przedstawiła poszczególne osoby współtworzące Komisję. Przedstawiła program posiedzenia. Porządek spotkania Komisji został przyjęty przez członków Komisji w głosowaniu jawnym. Następnie sekretarz przedstawiła osobę p. dra Michała Pawła Poniатовskiego.

W dalszej kolejności p. dr Michał Paweł Poniатовski przedstawił swój dorobek i osiągnięcia naukowe, działalność dydaktyczną, organizacyjną i popularyzatorską oraz monografię będącą podstawą wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Zainteresowania badawcze p. dra Michała Pawła Poniатовskiego koncentrują się wokół złożonego zagadnienia relacji między takimi podmiotami jak wspólnota religijna i wspólnota polityczna, zarówno w aspekcie podstaw aksjologicznych, jak i realizacji zasad określających tę relację. Takie ukierunkowanie prowadzonych badań w okresie przedhabilitacyjnym pozwoliły na wieloaspektowe przeanalizowanie problematyki związanej z ustawowymi zwolnieniami od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego co zostało zawarte w monografii naukowej przedstawionej jako osiągnięcie, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), pt: *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ss. 317.

W monografii Habilitant wyznaczył kilka celów badawczych takich jak: ustalenie charakteru działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego i jej ochrony, a następnie specyfiki i podstaw (oraz relacji tych podstaw) zwolnień od opodatkowania w zakresie przychodów z tejże działalności. Celem badawczym było ustalenie czy ewentualne zwolnienie od opodatkowania działalności charytatywnej stanowi m.in. element gwarancji wolności religijnej i realizację zasady współdziałania Kościoła i państwa, o której mowa w art. 25 ust. 3 Konstytucji i art. 1 Konkordatu? Należało również ocenić czy polski porządek prawny odpowiednio uwzględnia specyfikę tego rodzaju działalności w kontekście autonomii i niezależności podmiotów prowadzących taką działalność. Ustalenie tej specyfiki pozwoliło na odpowiednią analizę zawartych w polskim porządku prawnym ustawowych zwolnień od

opodatkowania z tytułu przychodów uzyskiwanych z tejże działalności prowadzonej przez osoby prawne Kościoła katolickiego i ich wzajemnej relacji.

Pozostały dorobek naukowo-badawczy zawiera przede wszystkim opracowania w postaci rozdziałów w pracach zbiorowych, artykuły w czasopiśmie, udział w zespołach badawczych, jak również w konferencjach międzynarodowych i ogólnopolskich. W ramach Jego zainteresowań naukowych można wyodrębnić następujące pola badawcze: 1) analiza zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasady współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego oraz ich konkretyzacja, 2) realizacja deklaracji woli współdziałania Kościoła i państwa na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny, 3) relacja kościelnej posługi miłosierdzia, działalności charytatywno-opiekuńczej i statusu organizacji pożytku publicznego kościelnych osób prawnych, 4) finansowanie nauczania religii w szkołach publicznych i wyznaniowych szkół wyższych w relacji do nauczycielskiego zadania Kościoła, 5) przetwarzanie danych osobowych w Kościele, 6) analiza przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania, 7) wybrane zagadnienia w zakresie wolności religijnej, 8) zestawienia źródeł prawa i orzecznictwa w zakresie prawa wyznaniowego.

Recenzenci przedstawili swoje opinie dotyczące dokonań Habilitanta. Wcześniej, zostały one sporządzone w formie elektronicznej oraz papierowej i udostępnione pozostałym członkom komisji. Wszyscy recenzenci wyrazili pozytywną opinię na temat dorobku naukowego oraz osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych p. dra Michała Pawła Poniatońskiego. Również opinie pozostałych dwóch członków komisji były pozytywne.

Pierwszy recenzent Ks. prof. dr hab. Piotr Stanisław podkreślił, że konkluzja Jego recenzji jest pozytywna. Uważa, że p. dr Michał P. Poniatoński spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce. Posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, które stanowią znaczny wkład w rozwój nauki prawa kanonicznego, a nadto wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Uzasadniając sformułowaną ocenę, skoncentrował się na monografii pt. *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW 2024), która została wskazana we wniosku Kandydata jako osiągnięcie naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jest to opracowanie, które wypełnia rzeczywistą lukę w literaturze przedmiotu. Brakowało do tej pory opracowania, w którym tytułowa problematyka zostałaby omówiona w sposób kompleksowy i krytyczny, z należyty uwzględnieniem aksjologicznych podstaw omawianych zwolnień. Zwrócenie uwagi na te podstawy stanowi niewątpliwą zasługę Autora. Zwłaszcza twierdzenie, że swoboda prowadzenia przez te podmioty działalności charytatywnej powinna być traktowana jako element wolności religijnej, a w związku z tym jej ewentualne ograniczenia powinny spełniać kryteria określone w art. 53 ust. 5 Konstytucji RP (i np. art. 9 ust. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). Jest pewnie tak, że nie wszystkie możliwe wnioski zostały w pracy z tego twierdzenia wyprowadzone, ale już samo skonfigurowanie problemu zasługuje na uznanie.

Pozytywnie ocenił kompozycję opracowania, poziom rozważań i realizację zamierzeń badawczych. Nie znaczy to podkreślił, że jest ono zupełnie pozbawione mankamentów, na które zwrócił uwagę Ks. Profesor. w recenzji. W tym miejscu jedynie zaakcentował słabość – Jego zdaniem – podstawową, braku szerszego ustosunkowania się do kwestii podstaw prawnych zwolnień osób prawnych Kościoła katolickiego (jako takich) od podatku dochodowego. Czy tymi podstawami są zarówno przepisy ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego, jak i przepisy ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych – jak przyjmuje Autor, czy też jedynie te ostatnie?

Chodzi więc o pytanie: o znaczenie art. 40 wymienionej ustawy podatkowej? Zdaniem Ks. Profesora – sprawa nie jest całkowicie jednoznaczna (przynajmniej dla części autorów i niektórych sądów). Dlatego w dalszej części poprosił Habilitanta o zajęte stanowiska i szersze wyjaśnienie tej kwestii. Pomimo tego i innych mankamentów wskazanych w recenzji zaznaczył, że omawianą monografię można uznać za krytyczne i kompleksowe omówienie tytułowej problematyki, które w istotnym stopniu przyczynia się do wyjaśnienia statusu kościelnych osób prawnych jako podatników, z uwzględnieniem natury działalności charytatywnej, wynikającej z katolickiej doktryny i prawa kanonicznego. Tym samym stanowi ona znaczny wkład w rozwój nauki prawa kanonicznego.

W pozostałym dorobku naukowym dra Poniatońskiego można – Jego zdaniem – wyodrębnić przynajmniej jeszcze jedno osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój nauki prawa kanonicznego. Jest nim cykl opracowań, mających za przedmiot konstytucyjne i konkordatowe zasady autonomii i niezależności oraz współdziałania (art. 25 ust. 3 Konstytucji RP, art. 1 Konkordatu), ze szczególnym uwzględnieniem tej ostatniej. Na ten cykl składa się osiem rzetelnych opracowań, z których sześć zostało opublikowanych na łamach uznanych czasopism naukowych, a pozostałe dwa – jako rozdziały w pracach zbiorowych. O znaczeniu tych opracowań dla nauki prawa kanonicznego decyduje ich przedmiot, to jest istota, konsekwencje i właściwe sposoby realizacji zasad, które w najistotniejszym stopniu decydują o obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej modelu relacji Państwo – Kościół.

W konkluzji Ks. Profesor podkreślił, że Kandydat wykazuje się istotną aktywnością naukową. Znacząca jest zarówno całościowa liczba opublikowanych przez Niego prac naukowych, jak i aktywność konferencyjna, w tym również za granicami naszego kraju i w języku angielskim.

Drugi recenzent Ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut podkreślił, że dr Michał Paweł Poniatoński spełnia warunki do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie prawa kanonicznego, przede wszystkim dlatego, iż Habilitant jest autorem ciekawej i problemowo aktualnej monografii naukowej, ponadto, po uzyskaniu stopnia doktora publikuje efekty prowadzonych badań w licznych swoich wypowiedziach o charakterze naukowym, które stanowią niezależny obszar badawczy w relacji do przedstawionej monografii (jest to niewątpliwie element godny podkreślenia); jak również wykazał się bogatą aktywnością naukową w różnych podmiotach, także zagranicznych. Oprócz licznych rozdziałów w monografiach naukowych i licznych artykułów Habilitant w swoim dotychczasowym dorobku posiada recenzję publikacji naukowej, jedną recenzję wydawniczą, recenzje artykułów do czasopism naukowych, sprawozdania, ekspertyzy o charakterze publicznym, ponadto dr Michał P. Poniatoński wygłaszał referaty na konferencjach międzynarodowych i krajowych. Stąd też należy wskazać na wielowątkową działalność badawczą dra Michała Pawła Poniatońskiego. Jest to zatem, ujmując sumarycznie, dorobek nie tylko bogaty ale i wszechstronny. Habilitant w swoich wielokierunkowych badaniach podejmuje tematy współczesne i niewątpliwie społecznie ważne, w ten sposób wypełnia dostrzeżone luki w badaniach naukowych. Warto także pochwalić bardzo starannie przygotowany wniosek habilitacyjny dra Michała Pawła Poniatońskiego.

Trzeci recenzent Ks. prof. dr hab. Grzegorz Leszczyński zaznaczył, że zgodnie z art. 219 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, o którym wyżej, kandydat do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego winien spełnić trzy określone kryteria:

1. posiadać stopień doktora;
2. posiadać w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w

wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3. wykazywać się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Wobec powyższego stwierdził, co następuje: Kandydat posiada stopień naukowy doktora prawa kanonicznego; Osiągnięcia kandydata stanowią znaczny wkład autora w rozwój prawa kanonicznego i nauk prawnych. Jest to, jak już zauważono, wiele rozdziałów monografiach naukowych i artykułów naukowych; Odnosnie aktywności naukowej kandydata należy stwierdzić, że jest ona znacząca. Autor m. in. jest autorem kilkudziesięciu wystąpień na konferencjach naukowych. Uczestniczył w komitetach organizacyjnych konferencji krajowych i międzynarodowych. Jest: członkiem Stowarzyszenia Kanonistów Polskich (od 2007) – członek stowarzyszenia krajowego; członkiem Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego (od 2013, sekretarz Zarządu PTPW od 2020 do 2024) – członek stowarzyszenia krajowego; członkiem Towarzystwa Naukowego KUL (od 2013) – członek współpracownik stowarzyszenia krajowego. Odbył staże zagraniczne na różnych uczelniach. Uczestniczy w komitetach organizacyjnych i radach naukowych wielu czasopism. Należy podkreślić, iż kandydat porusza się w szerokim spektrum różnorodnych zagadnień. W ramach jego zainteresowań naukowych można wyodrębnić następujące pola badawcze: analiza zasady poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasady współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego oraz ich konkretyzacja; realizacja deklaracji woli współdziałania Kościoła i państwa na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny; relacja kościelnej posługi miłosierdzia, działalności charytatywno-opiekuńczej i statusu organizacji pożytku publicznego kościelnych osób prawnych; finansowanie nauczania religii w szkołach publicznych i wyznaniowych szkół wyższych w relacji do nauczycielskiego zadania Kościoła; przetwarzanie danych osobowych w Kościele; analiza przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania; wybrane zagadnienia w zakresie wolności religijnej; zestawienia źródeł prawa i orzecznictwa w zakresie prawa wyznaniowego.

Zaprezentowana monografia habilitacyjna *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego* jest znaczącym wkładem w rozwój nauk prawnych. Przedmiotowe zagadnienie w perspektywie relacji podstaw zwolnień od opodatkowania i samych zwolnień w zakresie działalności charytatywnej tych osób, jak słusznie zauważa autor, nie było analizowane w literaturze naukowej. Dotychczasowe opracowania odnosiły się jedynie częściowo do tego zagadnienia, w szczególności w kontekście analizy norm dotyczących dóbr doczesnych Kościoła czy też prawa wyznaniowego lub prawa podatkowego. Jak czytamy w autoreferacie wielu autorów analizowało zwolnienia kościelnych osób prawnych z perspektywy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Dotychczasowe opracowania nie odnosiły się jednak wyłącznie do działalności charytatywnej i koncentrowały się na ogólnym zagadnieniu opodatkowania kościelnych osób prawnych, darowiznach na rzecz działalności charytatywnej lub zwolnieniach przewidzianych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. Dlatego też należy uznać monografię autora za nowatorskie ujęcie przedmiotowego zagadnienia i może ona być pomocna nie tylko w analizach naukowych, ale także przy ustalaniu zakresu zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodu z działalności charytatywnej konkretnych osób prawnych Kościoła katolickiego i odpowiednio innych kościelnych osób prawnych.

Czwarty recenzent Ks. dr hab. Robert Józef Kantor zaznaczył, że Pan dr Michał Paweł Poniatowski w swojej działalności naukowej interesował się kilkoma obszarami wiedzy prawniczej, które opracowywał jako monografie, artykuły oraz rozdziały w monografiach w ramach pracy na macierzystej uczelni jaką jest Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, a także w innych instytucjach naukowych.

Aktywność naukowa Pana Poniatowskiego realizowana w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej dotyczyła m.in. udziału w pracach międzynarodowych zespołów badawczych, wygłoszenia referatów podczas międzynarodowych i ogólnopolskich konferencji naukowych organizowanych przez UKSW jak również inne, w tym zagraniczne uczelnie i instytucje naukowe jak również działalności dydaktycznej poza UKSW.

Na dorobek naukowy Habilitanta składają się liczne wystąpienia. Miały one miejsce na konferencjach naukowych ogólnopolskich (24) i międzynarodowych (11). Należy podkreślić, że działalność przedhabilitacyjna Pana dra Michała Pawła Poniatowskiego jest imponująca. Na szczególną uwagę zasługuje aktywność Habilitanta na arenie międzynarodowej.

Rozprawa habilitacyjna

Osiągnięcie Habilitanta wynikające z w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) stanowi wydanie monografii naukowej pt. *Ustawowe zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej osób prawnych Kościoła katolickiego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ISBN 978-83-8281-517-7, 978-83-8281-518-4 (ebook), ss. 317. Recenzenci: ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski, ks. prof. dr hab. Mirosław Sitarz. Zaprezentowana monografia Michała Poniatowskiego niewątpliwie przyczynia się do wypełnienia ważnej luki w polskim prawie wyznaniowym i kanonicznym, będąc syntetycznym i wszechstronnym opracowaniem tego zagadnienia. Działalność charytatywna osób prawnych Kościoła katolickiego jest uzasadniana religijnie i stanowi element wolności religijnej, co niesie skutki o charakterze normatywnym. Działalność ta jest uznawana w prawie kanonicznym za konstytutywny wymiar misji Kościoła i nieodzowny wyraz jego istoty. Realizacja obowiązku posługi miłości trwa w Kościele począwszy od pierwszych chrześcijan, którzy nieśli pomoc bliźnim również jako wspólnota. Potwierdza to nauczanie apostołów i Ojców Kościoła. Potwierdzenie religijnego charakteru działalności charytatywnej odnaleźć można zarówno w odpowiednich dokumentach soborów powszechnych, w szczególności Soboru Watykańskiego II, jak i u papieży posoborowych. Posługa miłości od początku istnienia Kościoła ma charakter religijny, dotyczy ona każdego wiernego i jest skierowana do każdego bliźniego potrzebującego odpowiedniej pomocy, który nie musi być wiernym Kościoła. Stanowi zatem element wolności religijnej i nie jest tożsama z filantropią. Jej realizacja trwa do dzisiejszych czasów i pozostaje w relacji nie tylko z wolnością religijną, ale również zasadą poszanowania autonomii i niezależności Kościoła i państwa oraz zasadą ich współdziałania na rzecz dobra człowieka i dobra wspólnego bezpośrednio wyrażonymi w dokumentach Soboru Watykańskiego II. W konkluzji Autor monografii stwierdza: „choć polski porządek prawny uwzględnia specyfikę działalności charytatywnej, jednak w przypadku zwolnień od opodatkowania osób prawnych Kościoła katolickiego z tytułu przychodów z działalności charytatywnej aplikacja odpowiednich zwolnień od opodatkowania jest szczególnie skomplikowana i wymaga zastosowania złożonej wykładni norm bez ich zawężenia wyłącznie do prawa podatkowego” (s. 248). W tym miejscu postawił pytanie odnośnie „komplikacji”: czy Habilitant jest w stanie zaproponować „złoty środek”? W monografii Ks. Profesor nie znalazł takich propozycji.

Z metodologicznego punktu widzenia na podkreślenie zasługuje przejrzysta koncepcja rozprawy habilitacyjnej. Podział na wstęp, rozdziały posiadające merytoryczne wprowadzenie i dyspozycje, które Autor konsekwentnie rozwija oraz zakończenie, tworzy jasny plan podjętej refleksji i komplementarnie obejmuje całość zagadnienia. Ponadto wyważone i celne *Wnioski*

na końcu każdego rozdziału dopełniają jakościowo naukowe opracowanie Pana Poniatowskiego. Cennym dorobkiem pracy naukowej Habilitanta jest udokumentowanie swych wywodów materiałem źródłowym i bogatą literaturą. Oczywiście należy zdawać sobie sprawę, że nie jest to literatura wyczerpująca. Z punktu widzenia prawa kanonicznego i wyznaniowego. Np. w kwestii wolności religijnej istnieje bardzo dużo opracowań w języku włoskim i hiszpańskim. W języku polskim warto wspomnieć dla przykładu pozycję ks. prof. Jana Dudziaka *Gwarancje wolności religijnej w Konkordacie zawartym między Stolicą Apostolską w Rzeczpospolitą Polską w 1993 roku*, wyd. Biblos, Tarnów 2002. Należy zauważyć, że dobre odczytanie źródeł i ich właściwa interpretacja nie jest zadaniem łatwym. Jednak Habilitant wywiązał się znakomicie z tego zadania.

Język dysertacji jest przejrzysty, komunikatywny. Autor potrafi zachować swój styl, który jest jasny i precyzyjny. O zawartości treściowej czytelnik jest bardzo dobrze poinformowany w poszczególnych rozdziałach. Na pochwałę zasługuje też posługiwanie się fachową terminologią naukową. Trzeba także powiedzieć, że istotnym osiągnięciem rozprawy jest dobre opanowanie przez Habilitanta warsztatu naukowego.

Monografia Pana Poniatowskiego jest nowatorska, zwłaszcza na gruncie polskiej kanonistyki i prawa wyznaniowego. Stąd też moja ocena dysertacji habilitacyjnej jest pozytywna.

Reasumując stwierdził, iż przedhabilitacyjny dorobek naukowy Pana dra Michała Pawła Poniatowskiego jest znaczący i niepodważalny. W licznych publikacjach wykazał się dobrą znajomością problematyki oraz sumiennością i samodzielnością badawczą. Z kolei poprawnie ukierunkowane poszukiwania badawcze oraz przeprowadzona twórcza analiza w rozprawie habilitacyjnej, ocenionej pozytywnie, wskazują na pracowitość, oryginalność i rzetelność poszukiwania naukowego Habilitanta.

Uwzględniając powyższe dodał, że Pan dr Poniatowski legitymuje się osiągnięciami naukowo-badawczymi w zakresie nauk prawnych, dorobkiem pedagogicznym, popularyzatorskim, współpracą z zagranicą, co stanowi znaczący wkład w rozwój prawa kanonicznego i wyznaniowego oraz ukazuje jego istotną aktywność naukową. Habilitant spełnia zatem wymogi ustawowe i wnoszę o kontynuowanie rozpoczętego przewodu habilitacyjnego.

Po przedstawieniu wszystkich recenzji, głos zabrał Przewodniczący komisji ks. dr hab. Ambroży Skorupa prof. ucz., który stwierdził, że p. dr Michał Paweł Poniatowski w przedstawionym dorobku naukowym wykazał się bardzo dobrą znajomością specyfiki Kościoła katolickiego w obszarze wolności religijnej oraz działalności charytatywnej jego osób prawnych. Monografia ta jest spójna i uzasadnia tezę ustawowych zwolnień od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej wspomnianych wyżej podmiotów. Kwestia ta jest omawiana w kilku obszarach i dotyczy prawa kanonicznego, państwowego prawa konstytucyjnego, prawa międzynarodowego – wraz z konkordatami i polskiego prawa wyznaniowego w kontekście prawa podatkowego. Wskazał na wielowarstwowość materiału podniosły poziom trudności, z którymi dr Poniatowski sobie poradził. Dalej wskazał kilka sugestii, które wymagają pewnej korekty oraz mogą być inspiracją do dalszych działań badawczych w przyszłości. W monografii bardzo starannie i kompetentnie przedstawiono podmioty wyznaniowe. Taka lektura może rodzić wrażenie, że „Kościół ma przywileje”. Wartościowy byłoby wskazanie na inne podmioty aktywne w obszarze działalności dobroczynnej i ich sytuację prawną.

Lektura monografii pozwala na potwierdzenie bardzo dobrego rozeznania Autora w opracowywanym temacie. Wyniki badawcze przekazane w zakończeniu, ale także obecne w całej pracy zostały przedstawione bardzo logiczne w sposób syntetyczny, co wymagało bardzo wnikliwej znajomości każdej z omawianych części. To pozwala na przedstawienie pozytywnej

rekomendacji odnośnie do wniosku habilitacyjnego, by przeprowadzić publiczne kolokwium habilitacyjne.

Następnie głos zabrali pozostali członkowie komisji.

Ks. prof. dr hab. Tomasz Gałkowski, w swojej opinii podkreślił, iż obszerny dorobek naukowy i poszczególne publikacje cechuje bardzo duża wartość naukowa i merytoryczna. Wnoszą one istotny wkład w dyscyplinę naukową prawo kanoniczne. Natomiast odnośnie monografii, biorąc pod uwagę przedmiot badawczy podkreślił jej wartość teoretyczną i praktyczną, wskazał na odwagę podjęcia tematu celem wskazania właściwej interpretacji. W opinii Ks. Prof. Habilitant zaprezentował określoną rzeczywistość interpretacyjną zagadnienia.

P. dr hab. Helena Pietrzak, prof. uczelni, podkreśliła znaczenie dorobku Habilitanta, w aspekcie oryginalności, twórczości i nowatorstwa. Cechuje go bardzo duża wartość naukowa i merytoryczna, z dużą dozą wnikliwości. Odważnie wskazuje problemy badawcze, formułuje postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*.

Po przedstawieniu recenzji przeprowadzona została dyskusja. Głos zabrał ks. prof. dr hab. Piotr Stanisławski, który nawiązał do kwestii spornej - statusu art. 55 ust. 2-3 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej wobec brzmienia art. 40 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. Zapytał: jak Habilitant będzie dziś bronił tezy, która podstawa prawna decyduje, że konkretna kościelna osoba prawna jest zwolniona z podatku z tytułu przychodów z działalności charytatywnej? W odpowiedzi p. dr Michał Paweł Poniatowski nawiązał do genezy zasady zwalniającej kościelne osoby prawne z podatku (1989 r.) oraz zmian z 1992 r. Wskazał na zasadniczy spór doktrynalny, ale także istniejący w orzecznictwie (od 1993 r.). W ustawie z 16 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania i niektórych innych ustaw, wykreślono z katalogu ulgi i zwolnienia, stosując jednocześnie uogólnienie i modyfikację przepisu art. 55 ust. 2-3 u.s.P.K.k. i art. 13 ust. 2 i 5 u.g.w.s.w. Z tego powodu w ustawach wyznaniowych uchwalonych po 1993 r. (tzw. ustawach indywidualnych) nie umieszczano już ani odrębnych przepisów określających omawiane zwolnienia, ani nawet odesłania do przepisów ustawy podatkowej. W sposób szczególny, zwrócił uwagę na odmienne stanowisko NSA, czy też orzeczenie WSA w Olsztynie z 2004 r., w których stwierdzono, że tego przepisu nie ma, bo został zniesiony w 1993 r. Habilitant w argumentacji nawiązał do tekstu jednolitego ustawy, ogłaszanego cyklicznie, w którym użyto zwrotu: „uchyla się” wobec art. 53 tej ustawy (natomiast art. 55 ust. 2 i 3 nadal nie jest wprost, jednoznacznie uchylony). W dalszej części wyjaśnił także różnice między dochodem i przychodem, podkreślając, że zwolnienie z przychodu kościelnej osoby prawnej oznacza, że nie musi ona transparentnie wyliczać dochodu. Zwrócił także uwagę na wykładnię historyczną spornych przepisów (w grudniu 1993 r. nastąpiło uchylenie tego wyjątku, a Konkordat z 1993 r. wszedł w życie w 1998 r.). W Konkordacie podkreśla się tzw. petryfikację strat finansowych. Czyli zamrożenie, zatrzymanie tego co miało być w 1993 r. przed nowelizacją. Konkordat miał – zdaniem Habilitanta, petryfikować te zwolnienia, jednak wszedł w życie zbyt późno i nie przyniósł zamierzonego celu.

Ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut odniósł się do ewentualnej nowelizacji konkordatu. Podkreślił, że współczesne konkordaty mogą uszczegóławiać normy konstytucyjne w zakresie zwolnień podatkowych, albo stanowić pierwotne źródło podstawy ich zwolnień. Zapytał: Jak by Habilitant widział nowelizację konkordatu? W odpowiedzi p. dr Michał Paweł Poniatowski wskazał na wykładnię funkcjonalną. Zwolnienia są ściśle dopasowane do charakteru kościelnej osoby prawnej (w postaci Caritas Polska, czy Caritas Diecezji). Ewentualny brak rozróżnienia kościelnych osób prawnych (z pominięciem szczegółowego charakteru działalności i potrzebą

dodatkowej interpretacji elementu wolności religijnej) byłby trudny i wymagał umów bilateralnych. Według p. dra Michała Pawła Poniatowskiego zwolnienia od opodatkowania z tytułu przychodów z działalności charytatywnej może i powinno być zapisane w polskim konkordacie wprost (choć na poziomie minimum). Dlatego stwierdził, że najlepszy jest model zwolnień wypracowany w 1989 r. i zawarte tam konkretne zwolnienie (uznając je za najbardziej precyzyjne).

Ks. dr hab. Robert Józef Kantor zapytał: czy Habilitant jest w stanie zaproponować najlepszy model analizowanych zwolnień tzw. złoty środek? Udzielając odpowiedzi p. dr Michał Paweł Poniatowski zwrócił uwagę na stały element marginalizacji zwolnień podatkowych. W Jego przekonaniu uporządkowanie zwolnień podatkowych powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w deklaracji PIT. Szczególnie, że w 1989 r. wskazywano, że działalność charytatywna jest elementem wolności religijnej, a w latach późniejszych ten zapis normy pomijano. Byłoby to także korzystne dla stwierdzenia równouprawnienia wobec innych podmiotów pożytku publicznego, które z tych zwolnień korzystają.

Kolejne pytanie, w kontekście tematu rozważań Habilitanta, zadał Przewodniczący komisji ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. uczelni: jak prawo kanoniczne definiuje różne kościelne osoby prawne (od archidiecezji po domy zakonne, czy klasztory niezależne)? Poprosił o bardzo precyzyjne definicje. W odpowiedzi p. dr Michał Paweł Poniatowski nawiązał do kwestii historycznej i ustrojowej roku 1989. Wyjaśnił, że tzw. małe podmioty korzystają z osobowości prawnej kościelnej osoby prawnej, która je powołała. W tym zakresie następuje zróżnicowanie w podejściu prawa kanonicznego wobec prawa wyznaniowego. Polskie prawo różnicuje także na rynku działalności charytatywnej i pożytku publicznego, stawiając te drugie w lepszej sytuacji finansowej (podmioty mogą korzystać z innych, korzystniejszych przepisów, podlegają jedynie samoograniczeniu).

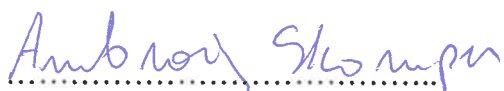
Ks. prof. dr hab. Tomasz Gałkowski zapytał w kontekście tzw. przychodu o możliwą derogację przepisu poprzez zastosowanie zasady „lex specialis”. Habilitant potwierdził taką możliwość, aby norma późniejsza derogowała normę wcześniejszą. W kolejnym pytaniu Ks. Profesor zapytał o: kryteria ograniczania korzystania z wolności religijnej?. Habilitant potwierdził, że kryteria dot. ogółu mogą być aplikowane do szczegółu. Wskazał na analizowany art. 55 w kontekście: bezpieczeństwa publicznego, czy moralności – jako enumeratywne ograniczenie publicznych zbiorów.

P. dr hab. Helena Pietrzak, prof. uczelni zapytała o wnioski *de lege ferenda*, w tym ekspozycję działalności charytatywnej Kościoła katolickiego w Polsce? W odpowiedzi Habilitant nawiązał do aspektu teologicznego Kościoła (skromności), stwierdzając, że działalność charytatywna Kościoła powinna być wykonywana „jak najciszej”. Wskazał, że przynajmniej działalność filantropijna np. fundacji powinna być bardziej wyeksponowana, żeby informacja docierała do grona wiernych. Zgodził się, że efekty pomocy udzielanej w ramach działalności charytatywnej powinny być publicznie dostępne, szczególnie w kontekście rozwoju tego rodzaju działalności. Krótko przeanalizował wydatkowanie z 1% wsparcia podatkowego (ponad 1 mld zł rocznie), podkreślając, że organizacje filantropijne nie mają limitu kosztów (np. na reklamę), a kościelne podmioty charytatywne (mają skromne wynagrodzenia pracowników), co stawia je w niekorzystnej sytuacji i różnicuje pod względem finansowym.

Po zakończonych pytaniach Przewodniczący zarządził dyskusję nad przyjęciem Uchwał. Wszyscy członkowie Komisji podkreślili kompetencje Habilitanta, wyrażali uznanie dla Jego osiągnięć i pozytywnie ocenili cały Jego dorobek oraz odpowiedzi udzielone w trakcie kolokwium.

Po dyskusji, sekretarz komisji poinformowała o zasadach głosowania. Głosowanie miało charakter jawny. Wynik głosowania: 7 głosów „za nadaniem stopnia”; 0 głosów „przeciwnych”; 0 głosów „wstrzymujących się”. Komisja pozytywnie zaopiniowała nadanie stopnia doktorowi habilitowanemu p. dr Michałowi Pawłowi Poniатовskiemu.

W związku z powyższym, biorąc pod uwagę znaczenie problematyki podejmowanej w opublikowanych pracach p. dra Michała Pawła Poniатовskiego, po zapoznaniu się z recenzjami i dokumentacją załączoną do wniosku, jak i z odpowiedziami Habilitanta w czasie kolokwium habilitacyjnego, nadto rzetelnością prowadzonych badań, aktywnością naukową, dydaktyczną i organizacyjną, komisja oceniła, że cały dorobek naukowy Habilitanta stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawo kanoniczne i wyraziła pozytywną opinię w sprawie nadania p. dr Michałowi Pawłowi Poniатовskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie prawo kanoniczne, uznając spełnienie przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2020 r. poz. 85). Przewodniczący potwierdził podjęcie powyższej uchwały, rekomendując jej konkluzję Radzie Dyscypliny Instytutu Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Ks. dr hab. Ambroży Skorupa, prof. uczelni
Przewodniczący komisji

P. dr hab. Helena Pietrzak, prof. uczelni
Sekretarz komisji